

บทบาทของภาครัฐและภาคประชาสังคมที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษา
ไชน่าทาวน์ ประเทศไทย และไชน่าทาวน์ สิงคโปร์

อนันต์ มณีรัตน์ และ อธิพัฒน์ วรนิธิภาคย์
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

THE ROLES OF GOVERNMENT AND CIVIL SOCIETY ON LOCAL COMMUNITY
MUSEUM MANAGEMENT: A CASE STUDY OF COMPARATIVE STUDY OF
CHINATOWN IN THAILAND AND CHINATOWN IN SINGAPORE

Anan Maneerat and Athiphat Voranithipak
Faculty of Public Administration, Siam Technology College, Thailand
E-mail address: ananm@siamtechno.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 16 พฤษภาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 4 มีนาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นผ่าน
การจัดการโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นระหว่าง
การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ
ผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และผู้ประกอบการร้านค้า
บริเวณใกล้เคียง จำนวน 42 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้วิธีการ
วิเคราะห์แบบอุปนัยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า

1. พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย ประเทศไทย และพิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ
ประเทศสิงคโปร์ มีจุดร่วมเหมือนกัน คือ เป็นพื้นที่ทางศาสนาแต่การจัดแสดงและวิธีการนำเสนอแตกต่างกัน
วัตถุประสงค์ โดยพิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัยเน้นในเรื่องการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาในสยาม ส่วน
พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ เน้นไปที่การเก็บวัตถุโบราณสิ่งของล้ำค่าทางประวัติศาสตร์และ
ศาสนาพุทธมหายาน

2. พิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชย และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ประเทศ
สิงคโปร์ มีจุดร่วมเหมือนกัน คือ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เกิดมาจากภาคประชาสังคม โดยประชาชนเป็นผู้ผลักดันให้
เกิดขึ้น เน้นที่การเล่าเรื่องให้มากที่สุดเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมประเพณี โดยแตกต่างกันไป
ตามจำนวนพื้นที่ในการจัดแสดง

3. การนำเทคโนโลยีและสื่อที่หลากหลายมาใช้ในการจัดแสดง เพื่อสร้างความน่าสนใจ และประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ร่วมกับกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง ควรสะท้อนและচারงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของท้องถิ่นผ่านการสร้างความร่วมมือและจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชน

คำสำคัญ: บทบาท ภาครัฐ ภาคประชาสังคม การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research was: 1) To study the local community museums management through government and civil society management. 2) To compare the local community museums management between the management by the government and civil society. The sample groups are divided into 5 groups (42 people) which are executive, officer, tourist, people, and shopkeeper. The research instrument is a structured interview and use Analytic Induction for analyzing the data.

It is found from the study that:

1. The common point of Tramit Temple Museum in Chinatown, Thailand and Teeth Buddha Temple Asian Museum in Chinatown, Singapore is the area of religion but the exhibits and presentation methods differ according to the purpose. The purpose of Tramit Temple Museum is the migration of overseas Chinese into Siam whereas the purpose of Teeth Buddha Temple Asian Museum is the collection of ancient historical and Mahayana Buddhism artifacts.

2. The common points of Historic Hut Charoen Chai Community, Thailand and Chinatown Heritage Museum, Singapore are the setting up and driving by civil society, and focusing on storytelling as much as possible about the way of life and culture which differ according to the amount of space in the exhibit.

3. Should use the various technologies and media in the exhibition to increase the interest and learning efficiency combine with the practical activities. Also, should reflect and maintain the local identity through the cooperation and co-consciousness of people in the community.

Keywords: role, government, civil society, local community museum management

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั่วโลก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมของประชาชน ทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ถูกกลืน หล่อหลอม ผสมผสานและแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ส่งผลให้อัตลักษณ์หรือภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นอันทรงคุณค่าบางอย่างได้ถูกลดคุณค่าหรือสูญสลายหายไป และหากชุมชนขาดการอนุรักษ์หรือปลูกฝังภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นของตนแล้ว ก็จะมีแนวโน้มขาดแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ทรัพยากรเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ตลอดจนจนอาจนำมาซึ่งปัญหาของชุมชน สังคมในวงกว้างขึ้น และการพัฒนาประเทศในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และนักวิชาการได้มุ่งหาแนวทางในการอนุรักษ์และปลูกฝังภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นให้กับคนในชุมชน ซึ่งแนวทางหนึ่งที่ประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมคือ การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพิพิธภัณฑ์ หมายถึง สิ่งของต่างๆ ที่รวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา สถานที่หรือสถาบันสำหรับเก็บรวบรวมสิ่งของต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การจัดแสดงสิ่งของหรือเรื่องราวในพิพิธภัณฑ์ ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการเล่าเรื่อง หรือการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์ต้องการจะสื่อสารให้กับผู้เข้าชมได้ศึกษาเรียนรู้ ไปจนถึงการหล่อหลอมความคิดบางประการที่พิพิธภัณฑ์ต้องการจะสร้างความรู้สึกร่วมของคนในชุมชน (กฤษฎา ตัสมมา, 2556)

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นเป็นมากกว่าสถานที่ที่เก็บสิ่งของ วัตถุ แต่เป็นขบวนการทางสังคม คือความคิดอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสังคมและการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่จะสนองต่อสิ่งที่ต้องการ ทำให้คนในชุมชนใดชุมชนหนึ่งเกิดความสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ของรากเหง้าของตัวเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตัวเอง (กรมศิลปากร, 2548) และได้รับความนิยมเมื่อ 20-30 ปีก่อนโดยที่ภาครัฐได้เข้ามามีส่วนร่วม และที่นักวิชาการท้องถิ่นและชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยทั้งสองแบบมีลักษณะการเล่าเรื่องรวมถึงการสร้างอัตลักษณ์และความรู้สึกร่วมที่แตกต่างกัน แต่เน้นแสดงความสนใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การแสดงความเป็นตัวเอง นอกจากนั้นจากการบริหารงานบ้านเมืองแบบกระจายอำนาจยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญกับพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น นอกจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นสิ่งที่สะท้อนตัวตนของชุมชนแล้ว ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกด้วย (กานต์รวี ชมเชย, 2557) การสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ของชุมชนแต่ละท้องถิ่นให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ศึกษา อีกทั้งยังช่วยสะท้อนภูมิปัญญาและความเป็นตัวตนของชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ชั้นยอดของคนรุ่นหลังอีกด้วย (โชติมา ยามิ, 2556)

สำหรับพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย มีอยู่ 2 แห่งที่เหมาะสมต่อการนำมาศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในการวิจัยครั้งนี้ คือ พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัยที่จัดการโดยภาครัฐ และพิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชยที่จัดการโดยภาคประชาสังคม โดยแม้ว่าทั้ง 2 พิพิธภัณฑ์จะตั้งอยู่ใน

พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีอัตลักษณ์ของคนในชุมชนที่มีคุณค่าและเด่นชัด แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จัก ได้รับความนิยม หรือสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่เท่าที่ควร ซึ่งอาจเนื่องจากการจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ยังไม่เหมาะสม ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งต่างจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของประเทศสิงคโปร์ คือ พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ ที่จัดการโดยภาครัฐ และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ที่จัดการโดยภาคประชาสังคม ที่มีบริบทของพื้นที่ และความเกี่ยวข้องของอัตลักษณ์ของชุมชนคล้ายกับพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย แต่กลับเป็นที่รู้จัก ได้รับความนิยม สร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งอาจเนื่องจากการจัดการพิพิธภัณฑ์ที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่า

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นผ่านการจัดการโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม และการเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยและของประเทศสิงคโปร์ในประเด็นต่างๆ รวมถึงจุดร่วมและจุดต่าง เพื่อได้ทราบถึงองค์ความรู้ทางด้านวิชาการและแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นบนความร่วมมือของภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เหมาะสม เพื่อปลูกฝังและอนุรักษ์อัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นอันทรงคุณค่าสืบไป ตลอดจนการต่อยอดในการนำไปขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นผ่านการจัดการโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นระหว่างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นระหว่างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม ครอบคลุมตัวแปร 7 ด้าน ได้แก่ 1) จำนวนห้องที่ใช้ในการจัดแสดง 2) รูปแบบของการจัดแสดง และสื่อนำเสนอ 3) วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคนจีนในพื้นที่ 4) การสร้างอัตลักษณ์ของคนในชุมชน 5) รูปแบบของการอนุรักษ์ 6) บทบาทของภาครัฐในการอนุรักษ์ในพื้นที่และโดยรอบ และ 7) การพัฒนาพื้นที่สภาพแวดล้อม ตามแนวคิดหลัก 3 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม

กรณีศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นทั้งหมด 4 แห่ง แบ่งเป็น 1) พิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่บริการจัดการโดยภาครัฐ 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย ประเทศไทย และพิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ และ 2) พิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่บริหารจัดการโดยภาคประชาสังคม 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชย และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ประเทศ

สิงคโปร์ มีกลุ่มตัวอย่างน้อยจำนวน 8 คนต่อแห่ง ได้แก่ ผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ์ 1 คน เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน 1 คน นักท่องเที่ยว 2 คน ประชาชนในพื้นที่ 2 คน และผู้ประกอบการร้านค้าบริเวณใกล้เคียง 2 คน (พิพิธภัณฑ์รวม 4 แห่ง จำนวน 32 คน) โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 42 คน และใช้ระยะเวลาในการวิจัยประมาณ 12 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม 2562

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น สภาการพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างชาติ (International Council of Museums [ICOM], 2010) ซึ่งเป็นสถาบันที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้การสนับสนุนจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2489 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างพิพิธภัณฑ์ทั่วโลก กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ (Museum) หมายถึง สถาบันที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาและให้บริการสังคมโดยไม่แสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่ในการรวบรวม รักษา สื่อสารและจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา วิจัย และสนันทนาการด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยเป็น 9 ประเภท คือ ศิลปะ ศิลปะร่วมสมัย ธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประจำเมืองหรือท้องถิ่น แบบพิเศษ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางของชุมชนและการให้บริการประชาชนทั้งในด้านความรู้ ความสนุกสนานและความบันเทิงใจ (Douglas A. Allan, 1960) โดยมีบทบาทหน้าที่ 8 ประการ คือ การรวบรวม การตรวจสอบ การบันทึก การอนุรักษ์รักษา การรักษาความปลอดภัย การจัดแสดง การศึกษา และการให้บริการสังคม

สายันต์ ไพรชาญจิตร (2548). กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ชุมชน หมายถึง แหล่งหรือสถานที่รวบรวมและจัดแสดงหลักฐานทางโบราณคดี วัตถุ และสิ่งของเครื่องใช้องค์ความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องราวในชุมชนนั้นๆ อาจเป็นอาคาร สถานที่หรือแหล่งโบราณสถาน โดยมีจุดเด่น 4 ประการ คือ ดำเนินการโดยท้องถิ่น เน้นเรื่องราวของชุมชน มีเอกลักษณ์ ที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และมีคุณค่าต่อชุมชน

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น ต้องทำความเข้าใจข้อมูลทุกด้านของชุมชนทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม 2) ประชากรศาสตร์ 3) ระบบเครือญาติ 4) ความเป็นมา 5) วงจรชีวิตรอบ 1 ปี 6) กลุ่มทางสังคม 7) วัฒนธรรมทางวัตถุและเทคโนโลยี 8) ประวัติชีวิต 9) ภาษาและศิลปะ 10) ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งควรใช้เทคนิคการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการสังเกตวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน เทคนิคการสัมภาษณ์จากการบอกเล่าประวัติศาสตร์ (Oral History) ที่ไม่มีการจดบันทึก มีแต่การบอกเล่าเป็นทอดๆ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2550)

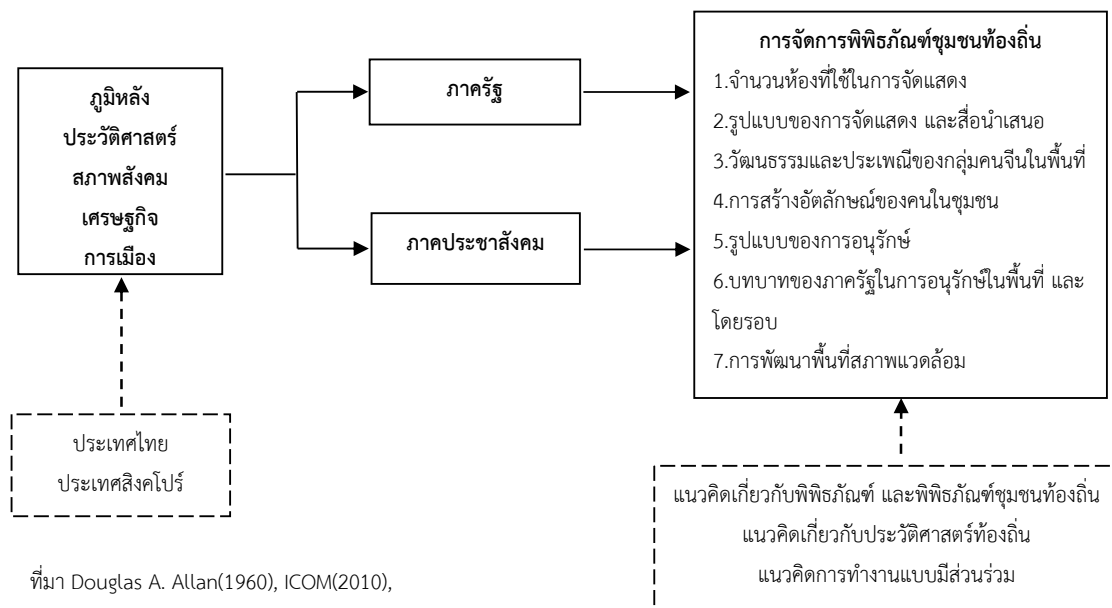
2. แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2557) กล่าวว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History) เป็นการศึกษาลักษณะประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต (Living History) แสดง

ถึงพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมมากกว่าพื้นที่ในเชิงการปกครองของรัฐ โดยมีองค์ประกอบประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 5 ประการ คือ คน มิติเวลา เหตุการณ์ หลักฐาน และสำนักร่วม (พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557)

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มี 3 แนวทาง คือ 1) กำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็นหน่วยเฉพาะ โดยมีลักษณะทางกายภาพที่มีความเหมาะสม เช่น หมู่บ้าน ชุมชน เมือง เป็นต้น 2) ศึกษาประสบการณ์และประเด็นทุกด้านของท้องถิ่น ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และ 3) ศึกษาการแสดงความเป็นตัวตน และความเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่ (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551) ซึ่งปัจจุบันบริบทของโลกาภิวัตน์ได้สร้างความเป็นวัฒนธรรมร่วมกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ที่ผู้อพยพย้ายไปอยู่ต่างถิ่น แต่มีความผูกพันเหนียวแน่นกับวัฒนธรรม สังคมบ้านเกิดของตัวเอง แทนที่จะยอมกลืนกลายเป็นสิ่งใหม่ (Stuart Hall, 1993)

3. แนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม (อคิน รพีพัฒน์, 2531) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มี 5 ระดับ คือ 1) การค้นหาปัญหา การพิจารณา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 2) การค้นหาสาเหตุของปัญหา 3) การค้นหาและพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา 4) การดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และ 5) การประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา และสถาบันนานาชาติ International Association for Public Participation (IAP2) ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ 5 ระดับ คือ การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การมีบทบาท การร่วมมือ และการให้อำนาจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [ก.พ.ร.], 2550)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่นทั้งหมด 4 แห่ง แบ่งเป็น 1) พิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่นที่บริการจัดการโดยภาครัฐ 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑวัดไตรมิตรวิทยาลัย ประเทศไทย และพิพิธภัณฑวัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑที่มีบริบทพื้นที่และมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน และ 2) พิพิธภัณฑชุมชนท้องถิ่นที่บริหารจัดการโดยภาคประชาสังคม 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑบ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชย และพิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑที่มีบริบทพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนและอัตลักษณ์ของคนในชุมชนเหมือนกัน

การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ร่วมกับแบบโควตา (Quota) และแบบบังเอิญ (Accidental) สำหรับการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงนั้น ได้แก่ การเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ และเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและรอบด้านเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการเลือกเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ และผู้ประกอบการร้านค้าบริเวณใกล้เคียง ซึ่งต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่อย่างน้อย 3-5 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ บริบทของพื้นที่ และประวัติความเป็นมา ส่วนการเลือกเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเป็นแบบบังเอิญ โดยตัวอย่างทั้งหมดจะมีการกำหนดโควตาหรือจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนอย่างน้อยจำนวน 8 คนต่อแห่ง ได้แก่ ผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ 1 คน เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน 1 คน นักท่องเที่ยว 2 คน ประชาชนในพื้นที่ 2 คน และผู้ประกอบการร้านค้าบริเวณใกล้เคียง 2 คน (รวม 4 แห่ง พิพิธภัณฑจำนวน 32 คน) โดยทำการสัมภาษณ์จริงทั้งสิ้น จำนวน 42 คน แบ่งเป็น ผู้ประกอบการพิพิธภัณฑ 4 คน เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน 6 คน นักท่องเที่ยว 15 คน ประชาชนในพื้นที่ 8 คน และผู้ประกอบการร้านค้าบริเวณใกล้เคียง 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่กำหนดข้อความไว้อย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันกับผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคน ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการพิพิธภัณฑชุมชนท้องถิ่น มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านทำงานดูแลพิพิธภัณฑมานานเท่าไร 2) จุดที่น่าน่าสนใจในการนำชมพิพิธภัณฑคืออะไร 3) ประสบการณ์จากการนำชมนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร 4) พิพิธภัณฑควรมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้พนักงานสามารถเข้าใจวิถีชีวิตของชาวจีนใน

ไทยหรือสิงคโปร์ได้มากขึ้น 5) รูปแบบของการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานเป็นอย่างไร 6) ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถาน และบริเวณพื้นที่โดยรอบหรือไม่ อย่างไร 7) การพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยรอบพิพิธภัณฑสถานเป็นอย่างไร ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่น จำนวน 1 ข้อ และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่น มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) จำนวนครั้งที่ท่านเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน 2) จุดที่น่าสนใจในการนำชมพิพิธภัณฑสถานคืออะไร 3) หลังจากที่ท่านได้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแล้ว ท่านมีความรู้สึกอย่างไร 4) หลังจากที่ท่านได้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแล้ว ท่านมีความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวจีนในไทยหรือสิงคโปร์เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร 5) พิพิธภัณฑสถานควรมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจวิถีชีวิตของชาวจีนในไทยหรือสิงคโปร์ได้มากขึ้น 6) ถ้ามีโอกาสท่านจะกลับมารับชมพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้หรือไม่ 7) ท่านเคยเข้าชมพิพิธภัณฑสถานอื่นอีก 3 แห่งหรือไม่ ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่น จำนวน 1 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนในพื้นที่ และร้านค้าในบริเวณใกล้เคียง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนท้องถิ่น มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) จำนวนครั้งที่ท่านเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน 2) จุดที่น่าสนใจในการนำชมพิพิธภัณฑสถานคืออะไร 3) พิพิธภัณฑสถานควรมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจวิถีชีวิตของชาวจีนในไทยหรือสิงคโปร์ได้มากขึ้น 4) ประสบการณ์หรือเสียงสะท้อนจากนักท่องเที่ยว 5) ท่านเคยเข้าชมพิพิธภัณฑสถานอื่นอีก 3 แห่งหรือไม่ ส่วนที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีจำนวน 6 ข้อ 1) วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคนจีนในพื้นที่เป็นอย่างไร 2) ชุมชนมีอัตลักษณ์อย่างไร 3) รูปแบบของการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานเป็นอย่างไร 4) ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถาน และบริเวณพื้นที่โดยรอบหรือไม่ อย่างไร 5) ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถาน และบริเวณพื้นที่โดยรอบหรือไม่ อย่างไร 6) การพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยรอบพิพิธภัณฑสถานเป็นอย่างไร ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถาน จำนวน 1 ข้อ ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ

โดยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูลวิจัย (The Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูลวิจัยในภาพรวม เท่ากับ 0.82 โดยแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน เท่ากับ 0.82 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักท่องเที่ยว เท่ากับ 0.81 แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนในพื้นที่ และร้านค้าในบริเวณใกล้เคียง เท่ากับ 0.84 และได้ปรับแก้ข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.50 จำนวน 5 ข้อ นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observation) แบบบันทึกภาคสนามสำหรับบันทึกข้อมูล (Field Note) การวิจัยและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลา ประมาณ 12 เดือน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม 2562 โดยได้ประสานงานผ่านสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง มหาวชิวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการเก็บข้อมูลที่ประเทศ สิงคโปร์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พ.ศ.2561								พ.ศ.2562				
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
1.เสนอโครงร่างและขออนุมัติ โครงการวิจัย													
2.วางแผนการวิจัย													
3.ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง													
4.กำหนดระเบียบวิธีวิจัย													
5.เก็บรวบรวมข้อมูล													
6.วิเคราะห์ข้อมูล													
7.สรุปผลและเขียนรายงาน													
8.จัดพิมพ์และเผยแพร่ ผลการวิจัย													

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูล (Data) และด้านวิธี รวบรวมข้อมูล (Methodological) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ ต่างกัน ทั้งข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ การสังเกต แบบบันทึกภาคสนาม และ ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากเอกสาร แผ่นป้าย สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภาพถ่ายของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง ด้านทฤษฎี (Theory) ตรวจสอบการตีความข้อมูลเมื่อใช้ทฤษฎีที่ต่างกัน ทั้งแนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม จากนั้นพิจารณาทั้ง ในและต่างประเทศ

ต่อมานำมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปของข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่มองเห็นหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตและเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ บทบาทและการ ปฏิบัติงาน เป็นต้น แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นโดยจำแนกเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม่ เพื่อสร้างข้อสรุปและสมมติฐานในเบื้องต้น สร้างสมมติฐานชั่วคราวตลอดระยะเวลาการเก็บวิเคราะห์ ข้อมูล จนทำการพิสูจน์ตรวจสอบสมมติฐานท้ายสุดและสร้างข้อสรุปของผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐ พบว่า

1. การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของพิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย พบว่า ห้องนิทรรศการที่ได้รับความนิยมคือห้องจากดินแดนโพ้นทะเล (ซิดนีย์ ปุยะติ, 2557) และห้องเส้นทางสู่ยุคทองถือว่าเป็นจุดเด่นสำคัญของการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ อันเนื่องมาจากเป็นห้องที่มีการจัดได้อย่างเสมือนจริง ใช้การเล่าเรื่องด้วยภาพ ไม่ว่าจะเป็นภาพนิ่ง สถานการณ์จำลอง หรือหุ่นขี้ผึ้งประกอบการอธิบาย มากกว่าการบรรยายด้วยตัวอักษร ซึ่งจะทำให้เห็นภาพ และเกิดอารมณ์ร่วมได้น้อยกว่า แต่อาจมีจำนวนวิทยากรที่ไม่เพียงพอ จำนวนรอบภาษาการนำชมไม่เพียงพอ ห้องและพื้นที่จัดแสดงมีจำนวนจำกัด และป้ายบอกทางตรงทางเข้า และการจัดบริเวณทางเข้าไม่ชัดเจน ทำให้ไม่ทราบว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ทำให้ผู้เข้าชมอาจจะไม่รู้ว่ามีการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในบริเวณดังกล่าว

สำหรับแนวทางการแก้ไขปรับปรุงแก้ไข คือ ควรเพิ่มจำนวนห้องจัดแสดงและปริมาณเนื้อหาสาระที่มากขึ้น รวมถึงควรเพิ่มการจัดแสดงด้วยภาษาอื่น ๆ และควรนำเครื่องช่วยแปลภาษามาใช้เพื่อความสมบูรณ์ของการรับชมที่ไม่จำเป็นต้องรอวิทยากรรับชมเท่านั้น ควรเพิ่มการประดับตกแต่งที่สอดคล้องกับเทศกาลจีน (ถาวร สิกขโกศล, 2555) ควรปรับปรุงการจัดแสดงของห้องไชน่าทาวน์วันนี้และการจัดแสดงของห้องพระบารมีปกเกล้าฯ ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งควรปรับปรุงป้ายทางเข้าให้มีความชัดเจน โดดเด่น หรือเห็นได้ชัดและจัดบริเวณทางเข้าให้เหมาะสมกับการจัดพิพิธภัณฑ์

2. การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของพิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ พบว่า พิพิธภัณฑ์ได้รับความนิยมในการเป็นวัดที่มีการผสมผสานระหว่างศาสนาสถานกับพิพิธภัณฑ์ มีเทพเจ้าทางพระพุทธศาสนานิกายมหายานอย่างครบถ้วน เปิดให้ประชาชนเข้าสักการะและประกอบกิจทางศาสนา เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงถึงอดีต แสดงประวัติความเป็นมาของชุมชนไชน่าทาวน์ ในประเทศสิงคโปร์ และรากเหง้าของคนในชุมชนเพื่อไม่ให้คนรุ่นใหม่หลงลืมอดีต จึงเป็นพิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่เก็บวัตถุโบราณที่หายากและวัตถุล้ำค่าทางพระพุทธศาสนาของประเทศสิงคโปร์ (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555) นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ผู้นำประเทศทั้งหลายเลือกที่จะเข้ามาเยี่ยมชมเป็นลำดับต้นถ้าหากได้เข้ามาเยือนในสิงคโปร์ ใช้การเล่าเรื่องด้วยสิ่งของมากกว่าการบรรยายด้วยตัวอักษร แต่ในการจัดนิทรรศการวัตถุโบราณมีมากเกินไป และการเล่าเรื่องที่น่าเบื่อไม่น่าสนใจ รวมถึงการขาดป้ายบอกทางหรือลูกศรแสดงเส้นทางการรับชมที่ชัดเจน ในขณะที่ห้องจัดแสดงมีจำนวนมาก อาจทำให้ขาดความต่อเนื่อง และความเข้าใจที่ชัดเจนในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

สำหรับแนวทางการแก้ไขปรับปรุงแก้ไข คือ ควรจัดทำป้ายบอกทางหรือลูกศรแสดงเส้นทางการรับชมที่ชัดเจนควรมีการจัดห้องนิทรรศการปรับเปลี่ยนการตกแต่งตามเทศกาลจีนในแต่ละปีเพื่อให้พิพิธภัณฑ์เกิดการหมุนเวียนและสร้างความน่าสนใจ นอกจากนี้ควรเพิ่มห้องจัดแสดงและเนื้อหาให้มากขึ้น รวมถึงเพิ่มจำนวนห้องโดยเน้นไปที่การเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงหรือกิจกรรมสำหรับผู้เข้าร่วมชม อีกทั้งควรมีการจัดทำ

หลังคา หรือติดตั้งเครื่องปรับอากาศในบริเวณลานสาธารณะและจุดชมวิวด้านบน นอกจากนี้ควรเพิ่มจำนวนวิทยากรนำชม และนำเครื่องช่วยแปลภาษามาใช้ทดแทนจำนวนวิทยากรที่ไม่เพียงพอ

การวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม พบว่า

1. การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของพิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชย พบว่าพิพิธภัณฑ์ได้รับความสนใจในเรื่องการจัดแสดงที่เสมือนได้ย้อนภาพเวลากลับไปในอดีต เพราะพิพิธภัณฑ์ใช้สิ่งของในอดีตมาประกอบการจัดแสดงเพราะสิ่งของที่ใช้จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ เช่น ปฏิทินโบราณ เครื่องเล่นแผ่นเสียง หรือภาพโปสเตอร์ต่าง ๆ สมัยเก่าสะท้อนให้เห็นถึงกลิ่นอายของวิถีชีวิตชาวฉะเชิงเทราในอดีต ความเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของชุมชนเจริญไชยเพราะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เกิดมาจากภาคประชาสังคมก็จะมีลักษณะความเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เน้นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน และนิทรรศการกระดาดไหว้เจ้าตามเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งมีการแบ่งประเภทหมวดหมู่ไว้อย่างเรียบร้อยคือกระดาดไหว้เจ้าสำหรับใช้สักการะเทพเจ้า และเครื่องกระดาดสำหรับใช้ในการสักการะบรรพบุรุษหรือผู้วายชนม์เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนเจริญไชย ต้องการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนกระดาดไหว้เจ้าผ่านการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ใช้การเล่าเรื่องด้วยสิ่งของ มากกว่าการบรรยายด้วยตัวอักษร แต่อาจมีข้อจำกัดในเรื่องห้องจัดแสดง และพื้นที่ที่มีจำนวนจำกัด จำนวนวิทยากรไม่เพียงพอและมีข้อจำกัดในเรื่องภาษาที่ใช้ในการบรรยายกับชาวต่างชาติ สภาพอากาศร้อนอบอ้าว และถ่ายเทไม่สะดวก รวมถึงป้ายทางเข้าและการจัดบริเวณทางเข้าไม่ชัดเจน ทำให้ไม่ทราบว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

สำหรับแนวทางการแก้ไขปรับปรุงแก้ไข คือ ควรมีการปรับเปลี่ยนการตกแต่งหรือจัดนิทรรศการตามเทศกาลจีนในแต่ละปีเพื่อให้พิพิธภัณฑ์เกิดการหมุนเวียนและเพิ่มความน่าสนใจ ควรเพิ่มจำนวนห้องจัดแสดงและปริมาณเนื้อหาสาระที่มากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนห้องโดยเน้นไปที่การเรียนรู้เสมือนจริงหรือกิจกรรมสำหรับผู้เข้าร่วมชม ทางเข้าควรจะมีการจัดการให้โล่งมากขึ้น ควรพัฒนาปรับปรุงเรื่องการระบายอากาศ หรืออาจติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกเครื่องปรับอากาศ ควรเพิ่มการจัดแสดงด้วยภาษา อื่น ๆ และควรนำเครื่องช่วยแปลภาษามาใช้เพื่อความสมบูรณ์ของการรับชม นอกจากนี้ควรปรับปรุงป้ายทางเข้าให้มีความชัดเจน โดดเด่น หรือเห็นได้ชัด มีการจัดบริเวณทางเข้าให้เหมาะสมกับการจัดพิพิธภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยขอการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพิ่มขึ้น

2. การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ พบว่า พิพิธภัณฑ์ได้รับความสนใจในเรื่องการบอกเล่าความเป็นมาของชุมชนไชน่าทาวน์ ประเทศสิงคโปร์ตั้งแต่ละเอียดถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการจำลองห้องพัก วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวสิงคโปร์ในช่วงอพยพมาตั้งรกรากในประเทศสิงคโปร์โดยจำลองเป็นการเล่าเรื่องประกอบสอดแทรกวิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณี โดยการใช้การเล่าเรื่องประกอบการบรรยายซึ่งเมื่อผู้เข้าชมได้รับชมจะเหมือนได้รับชมสารคดี ไม่เหมือนพิพิธภัณฑ์ที่เป็นการบรรยายเนื้อหาทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสำหรับผู้เข้าชมนิทรรศการเพื่อรับของที่ระลึกหลังการรับชมพิพิธภัณฑ์ เหมือนได้ย้อนภาพเวลากลับไปในอดีตเพราะพิพิธภัณฑ์ใช้สิ่งของในอดีตมาประกอบการจัดแสดง นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ใช้การเล่าเรื่องด้วยสิ่งของ มากกว่าการบรรยายด้วยตัวอักษร

แต่ในปริมาณของห้องนิทรรศการที่มีจำนวนมาก รวมไปถึงการจัดลำดับลูกศรไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนทำให้การรับชมนิทรรศการบางครั้งอาจขาดความต่อเนื่องของข้อมูลทำให้ผู้เข้าชมบางท่านไม่ได้รับความรื่นเริงในการรับชมเนื้อหา เนื่องจากปริมาณห้องที่มีจำนวนมากดังนั้นผู้เข้าชมต้องมีเวลาที่มากเพียงพอในการเข้าชม ซึ่งบางครั้งได้รับคำแนะนำว่าเนื้อหาทั้งในส่วนนิทรรศการและเทปมีจำนวนมากเกินไป

สำหรับแนวทางการแก้ไขปรับปรุงแก้ไข คือ ควรมีการจัดห้องนิทรรศการปรับเปลี่ยนการตกแต่งตามเทศกาลจีนในแต่ละปีเพื่อให้พิพิธภัณฑ์เกิดการหมุนเวียน และสร้างความน่าสนใจ ควรจัดทำป้ายบอกทางหรือลูกศรแสดงเส้นทางการรับชมที่ชัดเจนเพื่ออธิบายแก่ผู้รับชม และลำดับในการเดินรับชม ควรนำเครื่องช่วยแปลภาษาซึ่งตอนนี้มีเพียงภาษาอังกฤษ และภาษาจีน รวมถึงควรปรับปรุงการจัดแสดงของห้องไข่นาทาวันให้ดูไม่หนาแน่นจนเกินไป

ผลการเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นระหว่างการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐ

การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น	พิพิธภัณฑ์ของภาครัฐ	
	พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย	พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้ว
1.จำนวนห้องที่ใช้ในการจัดแสดง	6 ห้องนิทรรศการ	3 ห้องนิทรรศการ
2.รูปแบบของการจัดแสดงและสื่อนำเสนอ	ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การจัดเสมือนจริง การเล่าเรื่องด้วยภาพ ภาพยนตร์ หุ่นขี้ผึ้ง ตามลำดับเวลา	ภาษาอังกฤษ สถานธรรม เทพเจ้าทางพุทธ ศาสนานิกายมหายาน วัดอุโบสถ วัดตุ๊กคำ ลานจุดชมวิว พิพิธภัณฑ์สงฆ์
3.วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคนจีนในพื้นที่	ผสมผสานระหว่างพุทธเถรวาทแบบไทย และพุทธมหายานของชุมชนชาวจีนโดยรอบ เทศกาลที่สำคัญคือ เทศกาลตรุษจีน และเทศกาลกินเจ	กิจกรรมทางพระพุทธศาสนานิกายมหายาน วัชรยาน ขงจื้อ และเต๋า
4.การสร้างอัตลักษณ์ของคนในชุมชน	ชุมชนเก่าตลาดน้อยในเทศกาลกินเจที่ยังคงรูปแบบการอนุรักษ์ และการสืบทอดเทศกาล เทศกาลตรุษจีน เทศกาลกินเจ บริเวณซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ	ผสมผสานความเป็นเมืองใหม่กับความเชื่อทางพุทธศาสนา และเทศกาลต่างๆของชาวจีนในพื้นที่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้บ๊ะจ่าง เทศกาลไหว้พระจันทร์ และเทศกาลกินเจ
5.รูปแบบของการอนุรักษ์	ผสมผสานภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยพิพิธภัณฑ์เป็นของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ แต่ในขณะเทศกาลหรือการเฉลิมฉลองจะมีประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย	ผสมผสานความเป็นศาสนสถานร่วมกับพิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมแบบจีน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุโบราณ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐ (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น	พิพิธภัณฑ์ของภาครัฐ	
	พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย	พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้ว
6.บทบาทของภาครัฐในการอนุรักษ์ในพื้นที่และโดยรอบ	พัฒนาในเชิงการท่องเที่ยวเป็นหลักโดยเน้นกระทรวงท่องเที่ยวในการใช้เทศกาลดึงดูดแหล่งท่องเที่ยว	บูรณะศาสนสถานให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เน้นเก็บของล้ำค่าและโบราณวัตถุ นอกจากนี้ยังมี การพยายามยกวัดพระเชี้ยวแก้วให้เป็นศาสนสถานพุทธมหายาน เต่า และขงจื้อที่ใหญ่ที่สุดของประเทศสิงคโปร์
7.การพัฒนาพื้นที่สภาพแวดล้อม	มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพราะอยู่ในบริเวณศาสนสถาน และบริเวณอยู่ติดกับถนนเยาวราชทำให้การพัฒนาพื้นที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว	ไม่มี เพราะเป็นพื้นที่ปิด เฉพาะในบริเวณศาสนสถาน ด้านนอกวัดก็เป็นช่วงปลายของถนนไซ่นาทาวน์ทำให้ไม่พบเห็นบริเวณชุมชนรอบ ๆ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม

การจัดการพิพิธภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น	พิพิธภัณฑ์ของภาคประชาสังคม	
	พิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่อง ชุมชนเจริญไชย	พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์
1.จำนวนห้องที่ใช้ในการจัดแสดง	3 ห้องนิทรรศการ	แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ประกอบด้วย 13 ห้องจัดแสดงย่อย
2.รูปแบบของการจัดแสดงและสื่อนำเสนอ	ภาษาไทย นิทรรศการหมุนเวียน การรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน การจัดอภิปราย บรรยาย และเสวนา พิพิธภัณฑ์มีชีวิต	ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน จำลองวิถีชีวิต กิจกรรมชิงรางวัล การเล่าเรื่องกลับไปกลับมา การเล่าเรื่องด้วยสิ่งของ ห้องนิทรรศการจำนวนมาก
3.วัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคนจีนในพื้นที่	ร้านค้าสี่บทอดกิจการมาหลายรุ่น ศูนย์รวมการจัดประเพณีสำคัญของชาวจีนทั้งในไทยและต่างประเทศ ได้แก่ เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลกินเจเดือนเก้า ของใช้ประกอบพิธีกรรมของชาวจีน ร้านยาสมุนไพร ร้านอาหารเลิศรสสูตรโบราณ ร้านค้าอุปกรณ์ถ่ายภาพพลับพลายไชย	วัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลาของชาวจีน เช่น การโกนผมไฟ การไหว้เจ้า เป็นต้น และวัฒนธรรมของชาวเปอรานากัน การผสมผสานความเป็นชาวจีนกับชาวพื้นถิ่นมลายู
4.การสร้างอัตลักษณ์ของคนในชุมชน	การแสดงเครื่องใช้และสิ่งของในการไหว้เจ้า และเครื่องมือในชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต	การจัดแสดงที่สร้างวิสัยทัศน์ในการมองเรื่องอนาคต การพัฒนาในอนาคตโดยไม่หลงลืมรากของอดีต

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม (ต่อ)

การจัดการพิพิธภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น	พิพิธภัณฑ์ของภาคประชาสังคม	
	พิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่อง ชุมชนเจริญไชย	พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์
5.รูปแบบของการอนุรักษ์	การรักษาความสมบูรณ์ของพื้นที่และชุมชนรอบพิพิธภัณฑ์อนุรักษ์คู่กับการสร้างรถไฟฟ้าใต้ดิน ผู้อาศัยในท้องถิ่นเป็นคณะจิวจินที่เคยรุ่งเรืองในอดีตอนุรักษ์ดีกายมากกว่าร้อยปีโดยไม่ให้การพัฒนาเข้ามาทำลายกรณีนี้คือรถไฟฟ้าสถานีวัดมังกรกมลาวาสประชาชนสนับสนุนด้านงบประมาณ	การรักษาความเป็นตึกแถวโบราณควบคู่กับการพัฒนาการขนส่งคมนาคม ผนวกกับการท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว
6.บทบาทของภาครัฐในการอนุรักษ์ในพื้นที่และโดยรอบ	การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานระดับรัฐและท้องถิ่นค่อนข้างลำบาก	พยายามที่จะสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ให้เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้โดยการบูรณาการความรู้กับสถาบันวิจัยเอเชียของมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ และมหาวิทยาลัยหนานหยาง
7.การพัฒนาพื้นที่สภาพแวดล้อม	ภาคประชาสังคมและคณะกรรมการทำงานอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเจริญไชย จำหน่ายของที่ระลึกเพื่อนำงบประมาณมาปรับปรุงตึกได้รับสปอนเซอร์จากบริษัทเอกชน	ถือว่าพัฒนาสำเร็จเสร็จสิ้น โดยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์ แต่อย่างไรก็ตามควรมีการจัดสรรพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพราะความเป็นชุมชนในพื้นที่ไม่สามารถพบเห็นแล้ว เหมือนสำหรับนักท่องเที่ยวมากกว่า

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐ พบว่า พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัย ประเทศไทย และพิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ ทั้งสองพิพิธภัณฑ์มีจุดร่วมเหมือนกัน คือ เป็นพื้นที่ทางศาสนาในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เหมือนกัน และมีหน่วยงานที่ดูแลมีความใกล้เคียงกัน แต่มีจุดที่แตกต่างกัน คือ รูปแบบการจัดแสดง สื่อและวิธีการนำเสนอแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของแต่ละพิพิธภัณฑ์ โดยพิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาลัยเน้นในเรื่องการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาในสยามประเทศเข้ามาพึ่งพาได้ร่มพระบรมโพธิสมภารและประสบความสำเร็จเป็นเจ้าของหรือเช่าแก่ต่าง ๆ มากมาย ในขณะที่พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ จะเน้นการเก็บการเก็บวัตถุโบราณสิ่งของล้ำค่าทางประวัติศาสตร์และวัตถุโบราณเป็นหลักโดยเน้นที่ความเกี่ยวข้องกับข้องกับทางศาสนาพุทธมหายานเป็นหลัก

จากผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์วัดพระเชี้ยวแก้วไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ มีการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่ดีกว่า พิพิธภัณฑ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ และมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างไม่ขาดสาย เนื่องจากมีจำนวนห้องจัดแสดงขนาดใหญ่ มีการนำสื่อ เทคโนโลยี

ต่างๆ มาใช้ในการจัดแสดง มีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติ มีการจัดแสดงวัตถุโบราณและวัตถุล้ำค่าที่น่าดึงดูดและ น่าสนใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของภาครัฐที่ให้ความสำคัญและการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ให้เป็น ศาสนาสถาณพุทธมหายานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการ พิพิธภัณฑ์: ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ (โชติมา ยามี, 2556) ที่พบว่า การบริหารจัดการ พิพิธภัณฑ์ที่ดีควรมีแนวทางการจัดการอย่างเหมาะสม เป็นระบบ มีการสร้างกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมทรัพยากรธรณี หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น รวมถึงแนวคิด บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ (Douglas A. Allan, 1960) ในการให้จัดแสดง ให้การศึกษา และการบริการ สังคมด้วยรูปแบบ สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่กระตุ้นการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้สึกร่วม ในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ ให้กับผู้เยี่ยมชม

การจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม พบว่า พิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชน เจริญไชย และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีจุดร่วมกันเหมือนกัน คือ เป็น พิพิธภัณฑ์ที่เกิดจากภาคประชาสังคม โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ผลักดันให้เกิดขึ้น จึงมีลักษณะหรือรูปแบบ การจัดการที่ต่างกับพิพิธภัณฑ์ของภาครัฐ โดยเน้นที่การเล่าเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีเป็นหลักเพราะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และค่านิยมได้อย่างชัดเจนที่สุดให้มากที่สุดเท่าที่จะ นำเสนอได้ แต่มีจุดที่ต่างต่างกัน คือ จำนวนพื้นที่ในการจัดแสดง และวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ได้มีรูปแบบแผนที่ตายตัว มีลักษณะการนำเสนอที่มีหลากหลายเสมือนตัวแทนของชุมชนเพื่อเห็นถึงตัวตนของตนเองให้มากที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ไชน่าทาวน์ฯ ประเทศสิงคโปร์ มีการพิพิธภัณฑ์ชุมชน ท้องถิ่นที่ดีกว่า พิพิธภัณฑ์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง บรรยากาศน่าเข้าชม และมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่าง ไม่ขาดสาย เนื่องจากมีจำนวนห้องจัดแสดงจำนวนมากกว่า มีการนำสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดแสดง มีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติ มีการรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไว้อย่างดี ทั้งการใช้อาคารเก่า ข้าว ของเครื่องใช้ที่คนในท้องถิ่นเคยอยู่อาศัยจริง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของภาคประชาสังคมที่ได้รวมตัว กันและระดมทุนเพื่อบริหารจัดการ และสร้างเครือข่ายการบูรณาการร่วมกับมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ และมหาวิทยาลัยหนานหยางด้วย แต่ถึงกระนั้นพิพิธภัณฑ์บ้านเก่าเล่าเรื่องชุมชนเจริญไชยก็มีการรวมกลุ่มของ คนในชุมชนหรือภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเช่นกัน ซึ่งสามารถดำรงและอนุรักษ์พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไว้ได้ร่วมกับการ พัฒนาพื้นที่สภาพแวดล้อมให้ดำรงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ เพียงแต่ภาครัฐยังไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ ของประชาชน : กรณีศึกษาย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียง (กิตติพร ใจบุญ และคณะ, 2554) ที่พบว่า ชุมชน ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม และงานวิจัยเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด ศรีสุพรรณ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา (กฤษฎา ตัสมา, 2556) ที่พบว่า แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ เหมาะสมคือต้องให้ชุมชน ประชาชนชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความ ห่วงเห่นและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงแนวคิดการจัดการพิพิธภัณฑ์ ([ICOM], 2010) ที่เป็น เสมือนสถานที่จัดแสดงนิทรรศการเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา วิจัย สันทนาการ สิ่งแวดล้อมและ

วัฒนธรรม โดยเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา ประวัติศาสตร์ เมืองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา และแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 ([ก.พ.ร.], 2550) ที่กล่าววาระระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การให้อำนาจแก่ประชาชนหรือคนในชุมชนในการบริหารจัดการงานต่างๆ จึงจะประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำเทคโนโลยีและสื่อที่หลากหลายมาใช้ในการนำเสนอ เพื่อสร้างความน่าสนใจ และประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ร่วมกับกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและอารมณ์ร่วมของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ เพราะการนำเสนอเนื้อหาที่มากเกินไปและการจัดแสดงรูปแบบเดิมอาจไม่น่าดึงดูดใจเท่าที่ควร อาจจะใช้แนวคิดการทำพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น (จากการอภิปรายผลการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาครัฐ)
2. ควรสะท้อนและอ้างไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีมาแต่โบราณเพื่อถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลัง ผ่านการสร้างความร่วมมือและจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นกำลังสำคัญในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์อย่างยั่งยืน โดยอาจขอการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณจากภาครัฐร่วมด้วย (จากการอภิปรายผลการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นโดยภาคประชาสังคม)
3. ควรขยายผลการศึกษาวิจัยในเชิงวัฒนธรรมศึกษา สหวิทยาการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่ดีและเหมาะสม ได้แก่ รูปแบบการจัดแสดง สื่อนำเสนอ บทบาทของภาครัฐ และบทบาทของภาคประชาสังคม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และแนวทางการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2548). *คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กฤษฎา ตัสมมา. (2556). *การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา*. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กานต์รวี ชมเชย. (2557). *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ กรณีศึกษา มิวเซียมสยามและพิพิธภัณฑ์บ้านไทยจิมนทอมป์สัน*. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2550). *มิติทางวัฒนธรรมในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ชิตหทัย ปุยะติ. (2557). *พัฒนาการและลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย*. คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โชติมา ยามี่. (2556). *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์: ศูนย์ศึกษาวิจัยและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์*. ขอนแก่น: สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 2 (ขอนแก่น) กรมทรัพยากรธรณี.
- ถาวร สิกขโกศล. (2555). *เทศกาลจีนและการเซ่นไหว้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2557). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. มหาสารคาม: พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยงยุทธ ชูแฉ่น. (2551). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิทย์ บัณฑิตกุล. (2555). *สารานุกรมรัฐลิ่งคโปร์*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊ค จำกัด.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2557). *ปฏิบัติการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สายันต์ ไพรชาญจิตร์. (2548). *การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑ์สถานโดยองค์การปกครองท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ [ก.พ.ร.]. (2550). *การบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2531). *ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณียกกระบัตร: โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำทรง*. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Douglas A. Allan. (1960). *The Organization of museums: practical advice*. Paris: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization.
- International Council of Museums [ICOM]. (2010). *Key Concepts of Museology*. Paris: Armand Colin.
- Stuart Hall. (1993). Culture, community, nation. *Cultural Studies*, 7(3). 349-363.